

Posudek

na diplomovou práci Terezy Ouzké

Úloha generálního tajemníka OSN v mírových misích OSN

Práce je rozdělena do tří základních kapitol:

1. OSN a postavení generálního tajemníka v systému kolektivní bezpečnosti OSN
2. Generální tajemník a reformy OSN
3. Operace OSN na udržení míru

Diplomantka hodnotí úlohu generálního tajemníka OSN při udržování mezinárodního míru a bezpečnosti, zabývá se pojmy, jako jsou „kolektivní bezpečnost“, věnuje pozornost výjimkám ze zákazu použití ozbrojené síly, právu na individuální nebo kolektivní sebeobranu nebo potírání mezinárodního terorismu. Vedle reforem OSN a aktivit generálního tajemníka se diplomantka fundovaně zabývá operacemi OSN na udržení míru a neponechává stranou ani mezinárodní ozbrojené intervence, které jsou často realitou soudobých mezinárodních vztahů.

Práce diplomantky svědčí o jejím hlubokém zájmu o předmět mezinárodního práva a pozornosti, kterou zpracování věnovala. Lze konstatovat, že se jedná o práci na studenta mimořádně vyzrálou. Obdivuhodný je i rozsáhlý seznam použité literatury. Diplomantka sice řeší hlavně otázku úlohy a postavení generálního tajemníka OSN, nicméně pojednává zasvěceně i o mírových operacích OSN (peacemaking, peacekeeping a peacebuilding) a zabývá se i stále aktuálnější problematikou mezinárodních ozbrojených intervencí a doktrínou R2P – „responsibility to protect“.

Diplomantka se ve své práci zaobírá kriticky leteckými údery NATO proti Jugoslávii v roce 1999, invazí „koalice ochotných“ do Iráku v roce 2003 (s. 21) a související činností Rady bezpečnosti. Zmiňuje se i o Bushově doktríně preventivní sebeobranu (s. 26). Připomíná intervence v Kuvajtu, v Somálsku, na Haiti, v Kosovu nebo ve východním Timoru (s. 27). Stranou nezůstala ani úloha generálního tajemníka OSN v boji proti terorismu. Zvláštní pozornost je v práci věnována úloze generálního tajemníka a navrhovaným reformám: Butrus Butrus-Ghálí – Agenda pro mír (s. 34), iniciativy Kofiho Annana (s. 38), reformní návrhy Pan Ki-muna (s. 41).

Značná pozornost je věnována mírovým operacím, jejich typologii a obsahovým proměnám (s. 43 a násl.). Diplomantka se pokouší i o vlastní hodnocení úspěšnosti těchto operací. Za připomenutí stojí i stručné pojednání o mezinárodních ozbrojených intervencích, jednak se souhlasem (autorizací) Rady bezpečnosti a jednak bez jejího souhlasu. Poslední subkapitolu práce pak tvoří „odpovědnost za ochranu“.

K práci lze mít i některé připomínky. Především stručný závěr neodpovídá celkovému vyznění diplomové práce a jejímu zaměření. Závěr práce začíná slovy „ustavení demokratického systému“ (s. 75), což vyvolává nutně otázky podstaty demokracie a demokratických systémů v různých částech světa a v mezinárodním právu. Jinými slovy jde i o vztah univerzalizmu a regionalismu. Autorka v závěru také např. tvrdí, že „operace na udržení míru OSN jsou především nástrojem jednotlivých členských států a OSN není možno považovat za nezávislého aktéra světové politiky“. Podle diplomantky se jedná především o „konglomerát partikulárních zájmů členských států“. Osobně se domnívám, že řada akcí OSN je výsledkem kompromisu, který vytváří i společnou vůli OSN jako subjektu mezinárodního práva. Akce OSN v různých oblastech mohou být právě výslednicí různých snah i „partikulárních zájmů“. Právě některé rezoluce Rady bezpečnosti brání jednotlivým státům postupovat zcela nezávisle na rozhodnutí Rady bezpečnosti. Pochopitelně se v OSN i v jiných mezinárodních organizacích projevují i partikulární zájmy.

Konstatování, že „problematika mírových misí a ozbrojených (humanitárních) intervencí souvisí s mezinárodním právem, politologií, etikou a mezinárodními vztahy“ (s. 69) je zřejmě nepřesné, pokud autorka chtěla připomenout, že uvedenou problematikou se zabývají všechny zmíněné obory. Je třeba také poznamenat, že ne všechny ozbrojené intervence mají povahu „humanitární“. Diplomantka se zmiňuje o „ozbrojených intervencích OSN“, aniž je blíže vymezuje (s. 70). Diplomantka by měla vysvětlit, proč ozbrojené intervence považuje za určitá „donucovací opatření“, která „zahrnují použití ozbrojené síly za účelem zabránění a zastavení vážného a rozsáhlého porušování základních lidských práv“ (s. 70). Měla by se přitom vypořádat se stále platnou zásadou, že vojenské (válečné) represálie (protiopatření) jsou v mezinárodním právu zakázány.

Zřejmě nelze souhlasit s převratným názorem diplomantky, že Charta umožňuje vést ozbrojený boj proti národně osvobozeneckým hnutím, který je ostatně v rozporu s jiným názorem diplomantky na téže straně (?), že se „tento zákaz stal obyčejovým pravidlem mezinárodního práva“ (s. 25).

Pro ústní obhajobu navrhuji diplomantce zodpovědět tyto otázky:

1. Ozbrojené intervence, jejich druhy a úloha generálního tajemníka OSN.
2. Protiopatření (sankce) v mezinárodním právu.

Práci doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 15.5.2013

JUDr. Josef Mrázek DrSc.

